

Ivan Cankar: **HLAPCI**

1. Izpiši opombe:

Cankarjeva drama Hlapci velja za eno najpomembnejših slovenskih dram, saj obravnava problem slovenskega naroda v začetku 20. stoletja. Njeno dogajanje poteka na vasi, pretežno med učitelji. Ob izidu leta 1910 je vzbudila mnogo hrupa in protestov in bila zaradi cenzure uprizorjena šele leta 1919 v Trstu, Zagrebu in Ljubljani.

Zvrst dela je tragična drama, saj ne bi mogli trditi, da je značilna tragedija. Drama spada v obdobje moderne, stil drame pa je realistična drama z novoromantičnimi prvini, ker je to tudi Jermanova intimna naprava. On je notranje bogata osebnost, sposobna ljubezni in hrepenenja.

V drami nastopa devet vodilnih likov (župnik, nadučitelj, Jerman, Komar, Hvastja, Lojzka, Geni, Minka, kovač Kalandar in Jermanova mati), tri skupine delavcev, kmetov in kmetic.

Drama je sestavljena iz petih dejanj. Dramski prostor se od dejanja do dejanja spreminja. Prvo, drugo in četrto dejanje se odvija v javnem prostoru (vrt pred župnikovo hišo, šolska zbornica, krčma), dve dejanji pa v zasebnem prostoru. V drami je zanimiv notranji dogajalni čas, čas od pomladi, ko so volitve, prek jeseni- Jermanovo zborovanje se godi v lepem jesenskem popoldnevu- do Božiča (materina smrt).

2. Citiraj pet misli, ki spominjajo na pridigarski slog!

1. »Gospodar se menja, bič pa ostane in bo ostal na vekomaj, zato ker je hebet skrivljen bič vaje in željan.« *Jerman opozarja, da naj se vsak postavlja za sebe in naj se ne obrača po vetru.*
2. »...hlapčuj pa boš napojen in nasičen...« *V tem citatu župnik z enim stavkom pove, kar zahteva od ljudstva.*
3. »Pokazali ste mi, kaj je moj posel - iz hlapcev napraviti ljudi...« *Jerman je imel eno nalogo in sicer razsvetliti ljudi in jim pokazati njihovo zaslepljenost pred oblastjo.*
4. »Hlapci, za hlapce rojeni za hlapce vzgojeni, ustvarjeni za hlapčevanje!« *Če si hlapec boš hlapec vedno ostal! Cankar je hotel s tem povedati, da je slovenski človek kot hlapec, ki je podrejen drugim in nima svoje hrbtenice za katero bi stal.*
5. »Ta roka bo kovala svet...« *Jerman je hotel spremeniti takraten narod, vendar mu to ni uspelo, zmanjkalo mu je moči zato je svojemu prijatelju kovaču prepustil svojo nalogo. V njem je videl prihodnost, vedel je da je on zmožen spremeniti svet.*

3. Jerman je prizadet kot član družbe in kot posameznik, razloži !

Prizadet kot član družbe: Ker se ni strinjal s takratno družbo oz. z njenim političnim mišljenjem, je bil edini poleg Kalandra in Lojzke, ki so si skupaj prizadevali za drugačno miselnost in proti ostali množici niso mogli zmagati.

Kot posameznik: Ko je bila mati še živa mu je rekla naj se spreobrne on pa tega ni naredil in si mislil delam kar delam. Bil pa je prepričan v svoj cilj. Ko je mati ležala na smrtni postelji je ugotovil da bi lahko s svojo spreobrnitvijo materi podaljšal vsaj kakšen trenutek življenja.

4.Vloga Kalandra (označi ga) !

Kalander je bil močan kovač in predstavnik Jermanovih misli. Bil je pravi prijatelj Jermanu saj se mu v krčmi postavi v bran. Jerman je mu svoje delo zaupa, v njem pa vidi prihodnost, ki jo opiše s citatom:«Ta roka bo kovala svet...»

5.Pogled na konec:

Glede na tragičnega junaka bi bila lahko to tragedija. Vendar izid drame ni tragičen ker se Jerman moralno odreši in notranje zmaga.

6.Označi učiteljici Geni in Lojzko:

Lojzka: Ko Jerman spozna da pri Ančki nima 'šans' je potr. Lojzka pa izkoristi ta položaj in mu nudi tolažbo ob pravem času na pravem kraju.

Lojzka je pametne narave, o politiki razmišlja trezno, bila pa je tudi edina od učiteljev na njegovi strani. Jermanova mati je Lojzko imela veliko rajši kot Ančko.

Geni: Že njeno ime pove, da je bila bolj gosposka in meščanska. Ni ji bila važna politika važno ji je bilo samo to kako se bo oblekla.

7.Obnova drame:

Bile so volitve. Vsi so bili nestrpni, kakšen bo izid. Le Jermanu je vseeno, kajti četudi se spremeni oblast ne bo njemu nič bolje. Zmagali so naprednjaki. S tem se veliko volilcev ni strinjalo. Med njimi tudi Komar in Nadučitelj. Tisti, ki se niso, so ugotovili, da narod zna, kar je najbolje zanj. Tako so spremenil svoje mišljenje vsi, razen Jermana.

Popoldne v krčmi se je pogovarjal s župnikom, kateri ga je poskušal prepričati, naj se jim pridruži. Jerman je ostal pri svojem. Komar ga je poniževal, a on se zanj ni zmenil.

Zvečer se je doma sestal s Kalandrom, njegovim somišljenikom. Ugotovila sta, da sta ostala sama, vsi somišljeniki so ju, zaradi tega ali onega razloga zapustili. Ob njegovem odhodu se je

na vratih prikazal župnik. Ponovno mu je razložil svoje mišljenje. Jerman pa svojega ni opustil, zato ga je župan posvaril, da ga lahko izženejo.

Naslednjega jutra v krčmi se je Jerman ponovno sestal s Kalandrom. Krčmar jima je povedal, da ne želi nevšečnosti. Prišla je Lojzka, njegova prijateljica, in mu povedala, da nameravajo vaščani ukrepati proti njemu. Svetovala mu je naj se naredi bolan, kar je tudi res bil, in naj odide domov. V krčmo so počasi pričeli prihajati ljudje. Prišel je Komar. Povedal mu je, da ga ne želijo in naj poveže culo ter odide na Goličavo. Povedal je tudi, da zbirajo podpise, katerih naj bi naslednji dan bilo nad tristo.

V krčmi so se začeli prerekovati, nakar vstane Jernej in prične zbranim razlagati svoje mišljenje. Povedal jim je, da katekizem ni vsega mišljenja začetek in konec, ter druge podobne reči. Poslušalce je njegov govor tako pritegnil, da so se želeli tudi sami vključiti vanj, vendar na svojevrsten način: s pestmi in brcami. Iz dvorišča so ljudje skozi okna pričeli metati kamne. Jerman jih je zmerjal s **hlapci**. Nazadnje ga je Kalandar prijel, ga potisnil skozi duri in ga tako rešil. Vzel je stol v roke, da bi odbil vsakogar, ki bi hotel nad Jermana.

Zvečer sta bili učiteljici Geni in Lojzka pri Jermanu. Zdravnik mu je povedal, da mu bo mati umrla. Z Geni je stopil po župnika medtem, ko je Lojzka ostala pri Jermanovi materi. Hvastja je prinesel Jermanu, kateri se je kmalu vrnil, koline za pot in odšel. Prišel je tudi Kalandar je prinesel dve novici: iztaknil je tistega, ki ga je bil v krčmi ranil in povedal, da nameravajo za praznike napraviti zborovanje. Jerman mu je dal kračo in potice za tistega, ki ga je ranil. Sklenil je, da ne bo več zboroval. Lojzka in Kalandar sta skupaj odšla. Kmalu je pripel župnik. Svetoval mu je naj moli nocoj očenaš, mu blagoslovil pot in odšel. Mati ga je še enkrat poklicala po imenu in izdahnila.